

УДК 621.391.26

Л.М. Віткін¹, Г.І. Хімічева², А.С. Зенкін²¹ Держспоживстандарт України, Київ² Київський національний університет технологій та дизайну, Київ

ЯКІСТЬ, ЯК ГОЛОВНИЙ ФАКТОР ПОДОЛАННЯ КРИЗИ

Розглянуті питання щодо забезпечення якості продукції в умовах розвитку міжнародної торгівлі та споріднених їй видів діяльності, які є головним фактором подолання кризи. Відзначено, що Україна значно відстає за кількістю впроваджених та сертифікованих систем управління якістю, систем екологічного управління та інших сучасних систем управління. Вбачається доцільним прийняти нову концепцію державної політики у сфері якості. Існує нагальна потреба у проведенні дій виробників щодо поширення передового досвіду впровадження сучасних систем управління. Корисним було б залучення міжнародної технічної допомоги для проведення відповідних заходів.

Ключові слова: *якість, система управління якістю, система екологічного управління, сертифікація.*

1. Актуальність підвищення якості продукції та послуг у сучасних умовах

Питання забезпечення якості продукції в умовах розвитку міжнародної торгівлі та споріднених їй видів діяльності є домінуючою економічною проблемою для всіх країн світу. Успіх організації чи підприємства на зовнішньому або внутрішньому ринку цілком залежить від якості їх продукції, робіт чи послуг. Без докорінного поліпшення якості продукції не може бути ефективно вирішена жодна значна наукова, виробнича чи соціальна проблема.

Підвищення якості продукції – задача довгострокова і безперервна. Економічні перетворення, що відбуваються в Україні, необхідність інтеграції її промисловості у світову систему, торговельні інтереси, вимоги екології та безпеки вимагають принципово нового від-

ношення до якості. З розвитком науково-технічного прогресу проблема якості не спрощується, навпаки, вирішувати її традиційними методами контролю якості готової продукції неможливо. Тому, як основний засіб створення конкурентоспроможної продукції, розглядаються саме системи менеджменту якості.

Національна політика у сфері якості є невід'ємною частиною соціально-економічної політики будь-якої держави, яка бачить себе рівноправним партнером у міжнародній торгівлі. Україна не є виключенням з цього правила. Сьогодні в багатьох країнах світу якість є єдиною загальноприйнятою мовою бізнесу. І це не примхи моди, а відповідь на запити і вимоги споживачів, підприємців і промисловців, самих працівників, акціонерів, фінансистів, регіонів і суспільства в цілому.

Для України складність вирішення цих питань

пов'язана, в першу чергу, з довготривалою економічною кризою та низькою купівельною спроможністю більшості українських громадян. Економічне зростання, а також тенденція щодо підвищення реальних доходів населення, яка спостерігалась протягом 2000-2007 р.р., давала надію на досить швидку зміну уявлень і пріоритетів у суспільстві щодо необхідності виробництва і споживання лише якісної продукції. Однак світова економіка і фінансова криза негативно позначилась на темпах розвитку України.

На цьому етапі в умовах кризи головним завданням держави є стимулювання і заохочення бізнесових кіл до впровадження сучасних методів управління якістю, які базуються на міжнародних стандартах ISO серії 9000 і тотальному менеджменті якості (TQM), як одному з можливих інструментів виходу з кризи. Важливо, що з боку держави це є заходи щодо добровільного, а не примусового впровадження.

Досягти мети щодо підвищення якості вітчизняної продукції можна глибоко вивчаючи досвід розвинених країн світу і адаптуючи його до наших умов. Так, лише протягом останніх років Європейська Комісія опублікувала серію документів щодо політики сприяння європейській якості, підвищення європейської конкурентоспроможності, складовими

якої є впровадження систем якості, оцінка відповідності та постійне самовдосконалення. В документах підкреслюється, що системний підхід, який базується на менеджменті якості, поєднаному з екологічним управлінням, а також з забезпеченням належних умов праці, є обов'язковим у боротьбі за конкурентне виживання на світовому ринку.

Результати досліджень у 2007 році [1] щодо кількості сертифікованих систем управління якістю (СУЯ) та систем екологічного управління (СЕУ) на відповідність [2, 3] сімнадцятий раз було опубліковано центральним секретаріатом ISO.

2. Статистичні дані щодо сертифікованих систем управління

Кількість сертифікованих СУЯ у світі переконливо свідчить про доцільність якомога ширшого розповсюдження сучасних методів управління серед вітчизняних підприємств. На кінець грудня 2007 року нараховувалося 951 486 сертифікатів в 175 країнах. За 2007 рік загальна кількість збільшилася на 54 557 (+6%) в порівнянні з 2006 роком, коли загальна сума становила 896 929 в 170 країнах. Основні результати стосовно сертифікованих систем управління якістю, досягнуті у 2007 році, наведено у табл. 1 та на рис. 1 – 3.

Таблиця 1

Основні результати сертифікації за кількістю сертифікованих СУЯ

Світові результати	Грудень 2003	Грудень 2004	Грудень 2005	Грудень 2006	Грудень 2007
Загальна кількість	497 919	660 132	773 867	896 929	951 486
Приріст	330 795	162 213	113 735	123 062	54 557
Кількість країн	149	154	161	170	175

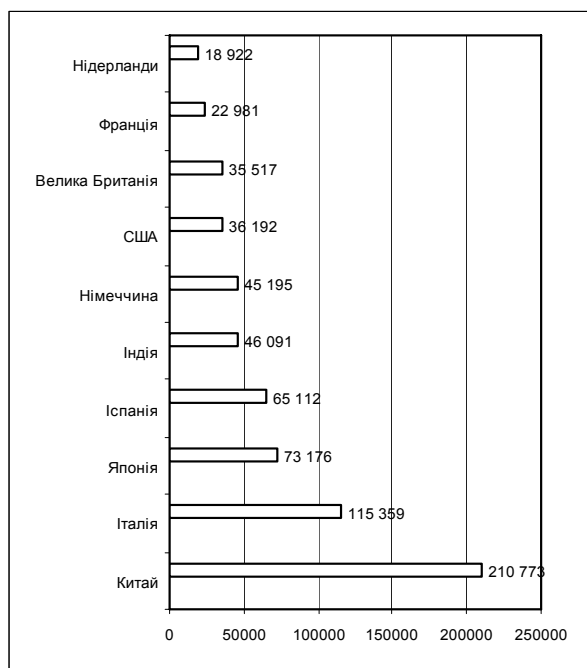

Рис. 1. Десятка кращих країн за кількістю сертифікованих СУЯ

Загальна кількість сертифікатів, виданих у 2007 році, менша ніж у 2006 році. Це пояснюється декількома факторами, які наведені нижче:

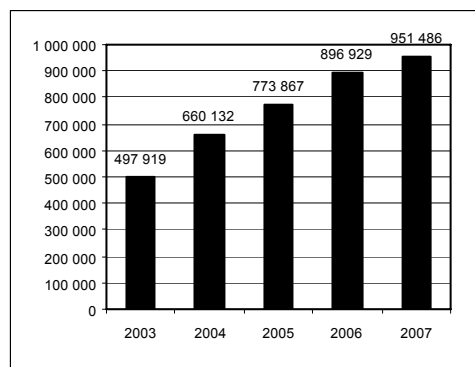

Рис. 2. Світовий показник сертифікації СУЯ з грудня 2003 по грудень 2007 року

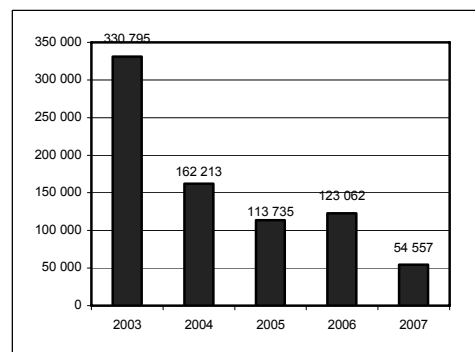

Рис. 3. Щорічний приріст СУЯ з грудня 2003 по грудень 2007 року

– методику досліджень було перефокусовано на отримання даних з першоджерел, а саме від органів з сертифікації, які видають сертифікати. Таким чином багатьом країнам довелося повністю переглянути методи збирання інформації. Якби цю зміну в методології було проведено в 2006 році, можливо, що в 2007 році показник зростання був би більшим;

– сповільнену видачу сертифікатів спричинила поява нового видання ISO 9001 в редакції 2008 року;

– попит на сертифікацію стабілізувався в тих країнах, де вже давно розпочалася ця діяльність;

– збільшення кількості виданих сертифікатів на спеціалізовані СУЯ у певних секторах промисловості зменшує кількість сертифікатів за ISO 9001.

Динаміку зростання сертифікатів на відповідність [2, 3] за п'ять останніх років у розрізі галузей промисловості наведено у наступній табл. 2 та на рис. 4 – 6.

Таблиця 2

Кількість СУЯ та СЕУ у розрізі галузей промисловості

	ISO 9001:2000 по промисловим секторам	Грудень 2003 $\left(\frac{\text{СУЯ}}{\text{СЕУ}}\right)$	Грудень 2004 $\left(\frac{\text{СУЯ}}{\text{СЕУ}}\right)$	Грудень 2005 $\left(\frac{\text{СУЯ}}{\text{СЕУ}}\right)$	Грудень 2006 $\left(\frac{\text{СУЯ}}{\text{СЕУ}}\right)$	Грудень 2007 $\left(\frac{\text{СУЯ}}{\text{СЕУ}}\right)$
1	Сільське господарство, рибальство	$\frac{2584}{682}$	$\frac{4359}{656}$	$\frac{5797}{1083}$	$\frac{5540}{1126}$	$\frac{4896}{1024}$
2	Гірнична промисловість та видобуток	$\frac{1758}{591}$	$\frac{1801}{400}$	$\frac{2436}{680}$	$\frac{2508}{853}$	$\frac{2673}{1111}$
3	Виготовлення продуктів, напоїв та табачних виробів	$\frac{14682}{1981}$	$\frac{22036}{2388}$	$\frac{25737}{3099}$	$\frac{26879}{3331}$	$\frac{31060}{4068}$
4	Текстиль та текстильні вироби	$\frac{7151}{612}$	$\frac{10131}{620}$	$\frac{11024}{885}$	$\frac{11892}{1585}$	$\frac{12935}{2329}$
5	Шкіра та шкіряні вироби	$\frac{1394}{133}$	$\frac{2118}{147}$	$\frac{2252}{190}$	$\frac{2350}{313}$	$\frac{2726}{385}$
6	Ліс та вироби з дерева	$\frac{2483}{393}$	$\frac{3971}{477}$	$\frac{4824}{508}$	$\frac{5196}{837}$	$\frac{6130}{1264}$
7	Дерев'яна маса, папір та про- дукція з паперу	$\frac{4375}{991}$	$\frac{5674}{887}$	$\frac{5929}{1127}$	$\frac{6218}{1227}$	$\frac{7171}{1673}$
8	Видавнична справа	$\frac{617}{346}$	$\frac{844}{74}$	$\frac{697}{97}$	$\frac{608}{70}$	$\frac{539}{102}$
9	Друкарська справа	$\frac{3234}{193}$	$\frac{4965}{726}$	$\frac{5808}{895}$	$\frac{6168}{950}$	$\frac{7518}{1558}$
10	Виробництво коксу та нафтопродуктів	$\frac{1052}{432}$	$\frac{1614}{303}$	$\frac{2072}{608}$	$\frac{2199}{529}$	$\frac{2324}{604}$
11	Ядерне паливо	$\frac{68}{36}$	$\frac{69}{28}$	$\frac{131}{199}$	$\frac{167}{49}$	$\frac{125}{59}$
12	Хімічна продукція та виробництво волокон	$\frac{15806}{3761}$	$\frac{22911}{2813}$	$\frac{23685}{3952}$	$\frac{25306}{5041}$	$\frac{29924}{7065}$
13	Фармацевтична промисловість	$\frac{1160}{235}$	$\frac{1943}{451}$	$\frac{2757}{555}$	$\frac{3061}{496}$	$\frac{3062}{879}$
14	Гумова та пластмасова продукція	$\frac{16683}{2290}$	$\frac{24720}{2737}$	$\frac{26943}{3817}$	$\frac{28987}{4448}$	$\frac{36024}{7020}$
15	Неметалева мінеральна продукція	$\frac{5847}{566}$	$\frac{7977}{657}$	$\frac{8973}{866}$	$\frac{9482}{1104}$	$\frac{11122}{1714}$
16	Бетон, цемент, вапно, штукатурка і т.п.	$\frac{6217}{631}$	$\frac{8812}{652}$	$\frac{8956}{680}$	$\frac{9142}{991}$	$\frac{11808}{1776}$
17	Металопродукція	$\frac{41455}{3897}$	$\frac{59045}{4634}$	$\frac{69198}{6274}$	$\frac{72100}{7521}$	$\frac{92230}{11794}$
18	Техніка та обладнання	$\frac{27705}{2494}$	$\frac{39023}{2900}$	$\frac{44787}{3868}$	$\frac{46296}{4554}$	$\frac{54432}{6018}$

19	Електричне та оптичне обладнання	<u>38782</u> 5043	<u>51623</u> 5074	<u>57161</u> 7218	<u>59138</u> 9423	<u>73139</u> 12420
20	Кораблебудування	<u>984</u> 777	<u>972</u> 45	<u>1030</u> 88	<u>1192</u> 90	<u>1917</u> 130
21	Авіаційно-космічна промисловість	<u>606</u> 58	<u>1025</u> 84	<u>967</u> 99	<u>1161</u> 135	<u>1113</u> 170
22	Інші транспортні засоби	<u>9311</u> 1337	<u>12998</u> 1913	<u>12733</u> 2157	<u>12137</u> 2054	<u>14518</u> 3180
23	Виробництво некласифікованої продукції	<u>4535</u> 665	<u>7500</u> 561	<u>7293</u> 673	<u>8188</u> 1209	<u>10072</u> 1728
24	Переробка	<u>580</u> 342	<u>989</u> 1322	<u>1445</u> 1953	<u>1199</u> 1438	<u>1639</u> 2413
25	Постачання електроенергії	<u>1190</u> 927	<u>1887</u> 838	<u>2163</u> 1097	<u>2251</u> 1893	<u>2323</u> 2107
26	Постачання газу	<u>559</u> 243	<u>638</u> 194	<u>863</u> 289	<u>975</u> 258	<u>911</u> 287
27	Постачання води	<u>1138</u> 242	<u>1136</u> 371	<u>1404</u> 435	<u>1525</u> 495	<u>1551</u> 531
8	Будівництво	<u>51188</u> 2832	<u>71652</u> 3551	<u>82669</u> 4660	<u>80432</u> 9095	<u>95076</u> 15060
29	Продаж оптом та вроздріб; ремонт автомобілів, мотоциклів, особистих та господарських речей	<u>23751</u> 2248	<u>35380</u> 3231	<u>43971</u> 4417	<u>44620</u> 4390	<u>51185</u> 6912
30	Готелі та ресторани	<u>2245</u> 377	<u>2924</u> 414	<u>3557</u> 582	<u>3875</u> 941	<u>4186</u> 1112
31	Транспорт, зберігання та зв'язок	<u>14955</u> 1358	<u>21265</u> 1918	<u>23520</u> 2602	<u>23372</u> 2594	<u>27202</u> 3636
32	Нерухомість, рентний дохід	<u>6149</u> 230	<u>9559</u> 433	<u>10452</u> 607	<u>10604</u> 1050	<u>13008</u> 1670
33	Інформаційні технології	<u>7906</u> 182	<u>11412</u> 444	<u>12785</u> 564	<u>13674</u> 490	<u>16962</u> 958
34	Послуги машинобудування	<u>13738</u> 773	<u>19657</u> 1432	<u>21277</u> 1684	<u>20969</u> 1785	<u>26683</u> 3042
35	Інші послуги	<u>18379</u> 2330	<u>26954</u> 1603	<u>34825</u> 2418	<u>37507</u> 2449	<u>39657</u> 3376
36	Послуги органів влади та самоврядування	<u>2229</u> 2453	<u>3457</u> 768	<u>4213</u> 853	<u>4371</u> 920	<u>6208</u> 1447
37	Освіта	<u>5915</u> 181	<u>9625</u> 205	<u>12607</u> 279	<u>13200</u> 167	<u>14832</u> 253
38	Здоров'я та соціальна сфера	<u>5561</u> 185	<u>10295</u> 202	<u>13389</u> 331	<u>14180</u> 323	<u>16516</u> 1088
39	Інші соціальні послуги	<u>4413</u> 1465	<u>5657</u> 2221	<u>6817</u> 3122	<u>7073</u> 2601	<u>7750</u> 5824
Загальна сума		<u>369403</u> 44512	<u>528638</u> 48374	<u>607147</u> 65511	<u>625742</u> 78825	<u>743147</u> 117787

Класифікація п'яти основних промислових секторів не змінювалася протягом останніх років, проте число сертифікатів значно зросло по кожному з них.

Будівництво знову займає перше місце, збільшивши кількість сертифікатів у порівнянні з 2006 роком на 15 000. Далі йде металопродукція,

де кількість сертифікатів збільшилась на 20 000 та електричне і оптичне обладнання із збільшенням сертифікатів на 1400. Техніка та обладнання і

продаж оптом та вроздріб посіли четверте та п'яте місця із збільшенням на 8100 та 6500 сертифікатів відповідно.

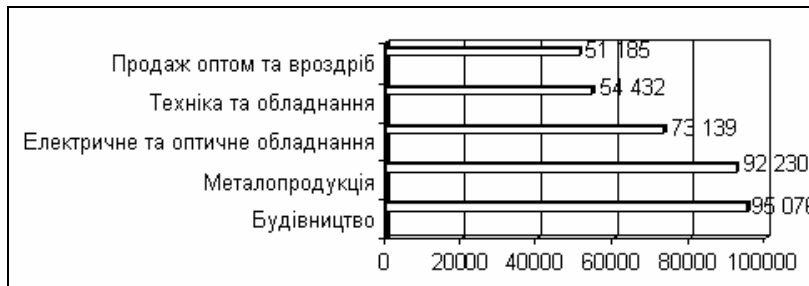

Рис. 4. Класифікація п'яти основних промислових секторів

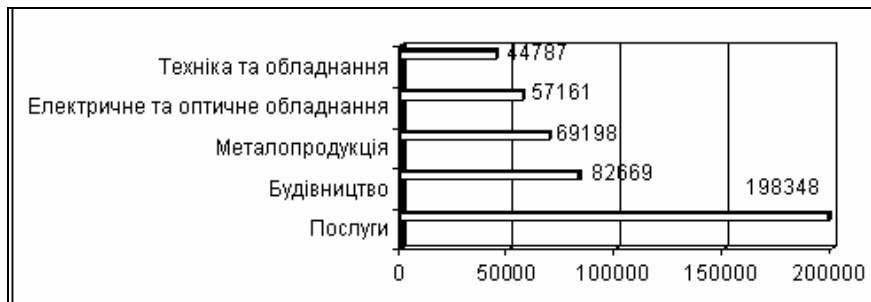

Рис. 5. Класифікація п'яти основних галузей економіки за найбільшою кількістю СУЯ

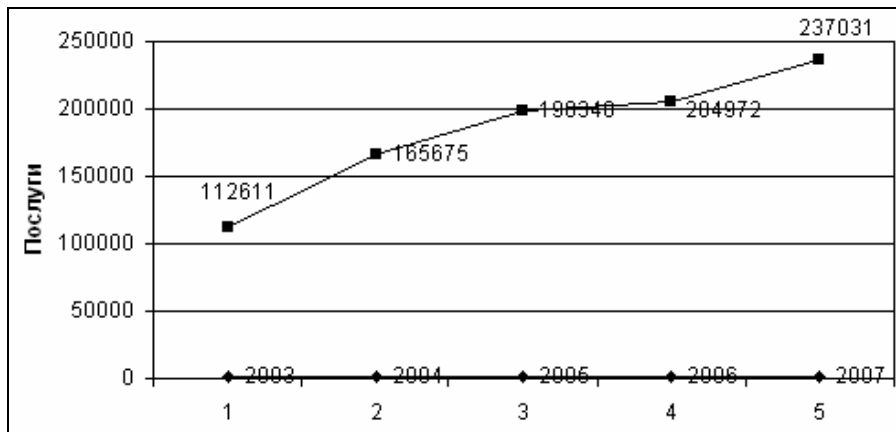

Рис. 6. Динаміка зростання кількості сертифікованих СУЯ у сфері послуг

Якщо послуги не ділити на різні частини, а об'єднати, то вони становлять досить високий відсоток від загальної кількості сертифікованих СУЯ – 32,% (“послуги” об'єднано у наступних колонках: 8, 9, 25, 26, 27, 29, 30-39 табл. 2).

Загальні результати сертифікації систем якості у Європі та вибіркові дані по окремих країнах ЄС наведено у табл. 3, 4.

Звертає увагу значне зростання кількості сертифікованих СУЯ в РФ у 2007 році (понад 5000 сис-

тем), в той час як в Україні за цей період кількість СУЯ збільшилась лише на 342 системи.

На додаток до наведених даних представляє інтерес інформація стосовно сертифікації систем якості відповідно до вимог спеціалізованих стандартів [4, 5], створених на базі [2] в автомобільній галузі та сфері медицини.

На кінець грудня 2007 року в автомобільній галузі загальна сума сертифікатів відповідно до вимог [4] становила 35 198 у 81 країнах.

Таблиця 3

Кількість сертифікованих СУЯ у Європі по роках

	Грудень 2003	Грудень 2004	Грудень 2005	Грудень 2006	Грудень 2007
Загальна кількість по Європі	242 455	320 748	377 196	414 232	431 479
Частина у відсотках	48,69	48,59	48,74	46,18	45,35
Кількість країн	47	48	48	49	49

Приріст СУЯ з кінця 2003 року по кінець 2007 року

Європа	Грудень 2003	Грудень 2004	Грудень 2005	Грудень 2006	Грудень 2007
Україна	308	934	1 375	1 808	2 150
Польща	3 216	5 753	9 718	8 115	9 184
Румунія	2 052	5 183	6 097	9 426	9 633
Чеська Республіка	2 565	10 781	12 743	12 811	10 458
Угорщина	7 750	10 207	15 464	15 008	10 473
Російська Федерація	962	3 816	4 883	6 398	11 527
Туреччина	3 248	5 009	10 929	12 350	12 802
Італія	64 120	84 485	98 028	105 799	115 359

За 2007 рік вона збільшилася на 7 199 (+26 %) в порівнянні з 2006 роком, коли нараховувалося 27 999 сертифікатів в 78 країнах.

Лідером є Китай (7 732 СУЯ), за ним розташувалися США (4 288) та Корея (3 453).

На кінець 2007 року кількість сертифікатів у медичній галузі на відповідність вимогам [5] становила 12 985 в 84 країнах. За 2007 рік їх кількість в порівнянні з 2006 роком зросла на 4 959 (+ 62%), коли загальна сума становила 8 026 в 81 країні. Трійка лідерів виглядає таким чином: Німеччина (2 204), США (2 186) та Італія (1 482).

3. Статистичні дані щодо сертифікованих систем екологічного управління (СЕУ)

Нова, вдосконалена версія [3] була опублікована на 15 листопада 2004 року. Вона замінила версію

1996 року. Згідно з політикою ISO/IAF, підприємствам було надано 18 місяців до 15 травня 2006 року для переходу на версію 2004 року. На кінець грудня 2007 року було видано 154 572 сертифікати відповідно до вимог [3] у 148 країнах.

За 2007 рік загальна кількість збільшилася на 26 361 (+24 %) у порівнянні з 2006 роком, коли кількість СЕУ становила 128 211 в 140 країнах (табл. 5 та рис. 7 – 9).

Таблиця 5
Кількість сертифікованих СЕУ у світі

Світові результати	Грудень 2005	Грудень 2006	Грудень 2007
Загальна кількість	111 162	128 211	154 572
Приріст	21 225	17 049	26 361
Кількість країн	138	140	148

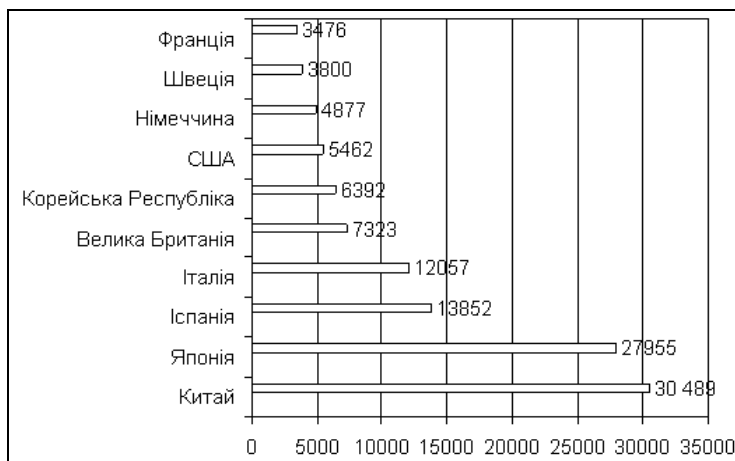

Рис. 7. Десятка кращих країн за кількістю сертифікованих СЕУ

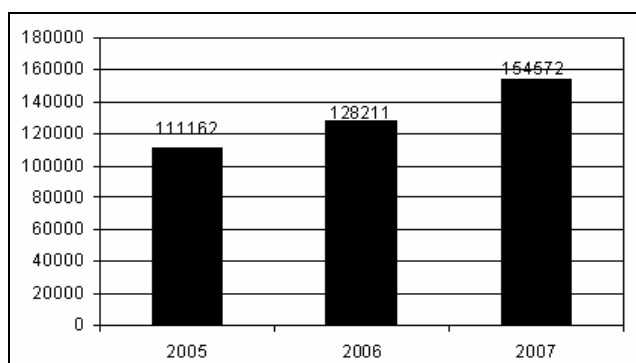

Рис. 8. Загальна кількість сертифікатів СЕУ з грудня 2005 по грудень 2007 року

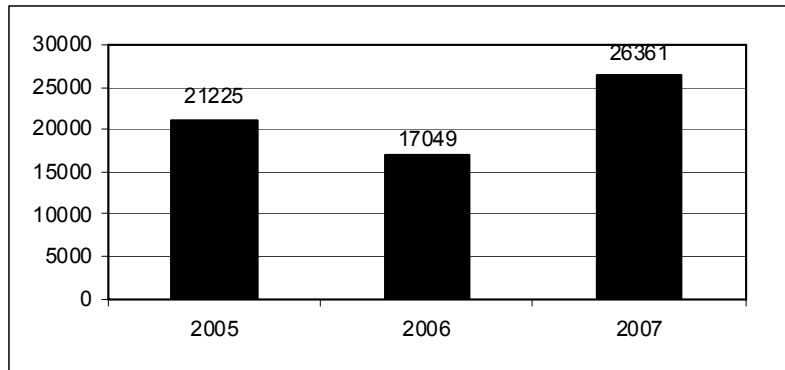

Рис. 9. Щорічний приріст кількості сертифікованих СЕУ з грудня 2005 по грудень 2007 року

Загальні результати сертифікації по промислових секторах наведено у табл. 2.

На рис. 10, 11, 12 наведено статистику систем екологічного управління у розрізі галузей виробництва.

Перше місце посідає будівництво.

За ним на другому місці розташувалося електричне та оптичне обладнання.

Металопродукція зайняла третє місце.

А хімічна та гумова і пластмасова продукція посіли четверте та п'яте місця відповідно.

Аналогічно до сфери якості, якщо об'єднати показники сертифікації СЕУ за різними напрямками послуг (колонки 8, 9, 25, 26, 27, 29, 30–39 табл. 2), то обсяг сертифікованих СЕУ складе 29 %.

Вибіркові результати європейської сертифікації СЕУ наведено у табл. 6.

У 2006 році було вперше підраховано сертифіковані системи управління інформаційною безпекою [6]. На кінець грудня 2007 р. видано 7 732 сертифікати [3] у 70 країнах.

За 2007 рік загальна кількість збільшилася на 1935 (+33 %) у порівнянні з 2006 роком, коли кількість СУІБ становила 5 797 в 640 країнах (табл. 7 та рис. 13).

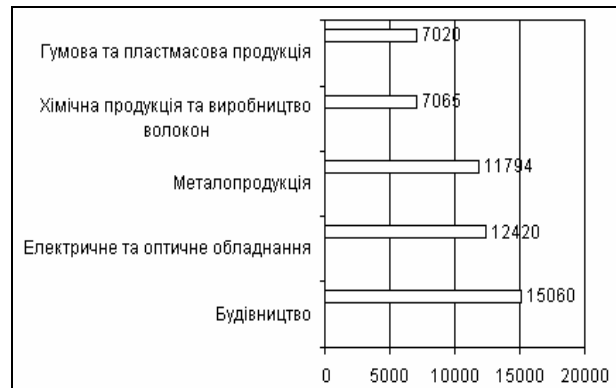

Рис. 10. Класифікація п'яти основних промислових секторів

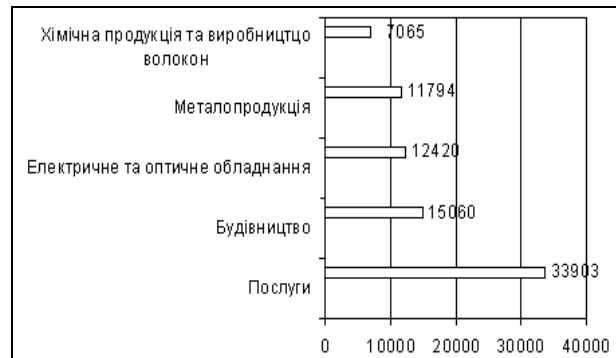

Рис. 11. Класифікація п'яти основних галузей економіки з найбільшою кількістю СЕУ

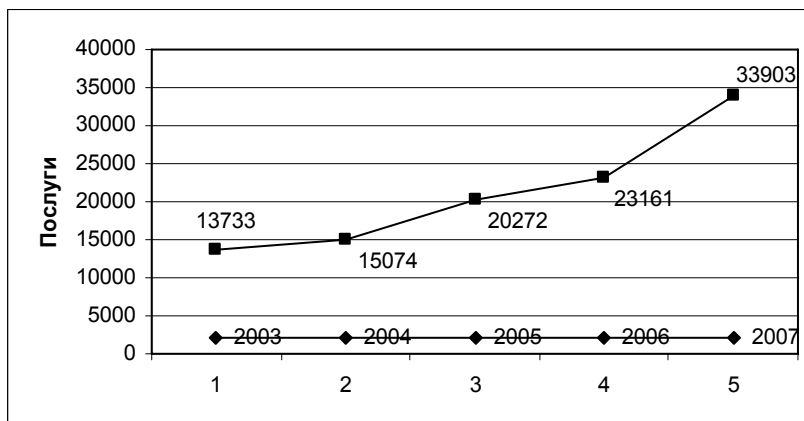

Рис. 12. Динаміка зростання кількості сертифікованих СЕУ у сфері послуг

Кількість сертифікованих СЕУ в окремих країнах Європи

	Грудень 2003	Грудень 2004	Грудень 2005	Грудень 2006	Грудень 2007
Україна	7	36	55	37	90
Польща	555	709	948	837	1 089
Угорщина	770	882	993	1 140	1 537
Румунія	96	361	752	1 454	2 269
Франція	2 344	2 506	3 289	3 047	3 476
Італія	3 066	4 785	7 080	9 825	12 057
Іспанія	4 860	6 473	8 620	11 125	13 852

Таблиця 7

Кількість сертифікованих СУІБ у світі

Світові результати	Грудень 2006	Грудень 2007
Загальна кількість	5 797	7 732
Приріст	–	1 935
Кількість країн	64	70

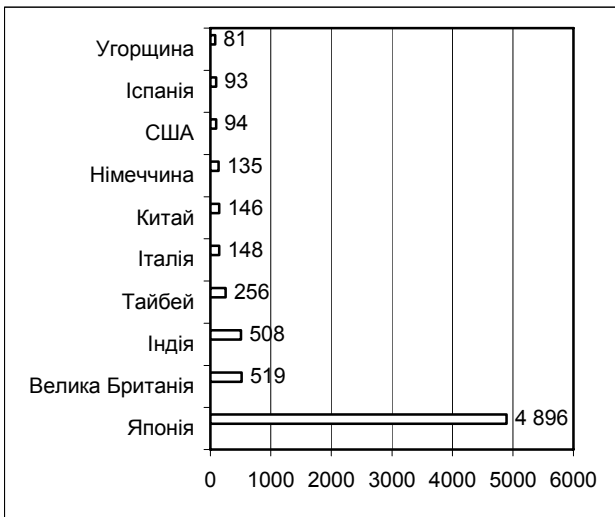

Рис. 13. Десятка кращих країн за кількістю сертифікованих СУІБ

4. Стан справ в Україні

В Україні станом на 1 грудня 2008 року системи управління якістю діють на 2443 підприємствах та організаціях, на 123 підприємствах діють системи екологічного управління, на 82 підприємствах сертифіковані системи управління безпекою харчових продуктів, на 12 підприємствах діє система управління в автомобільній галузі, 6 підприємств сертифікували системи управління в медичній галузі і лише на одному підприємстві діє система управління інформаційною безпекою.

Активізація заходів щодо створення на вітчизняних підприємствах сучасних систем управління допоможе українському бізнесу адаптуватися до нових економічних умов.

Держспоживстандартом кожного року проводиться Конкурс «100 кращих товарів України», в якому брали участь більше 1500 підприємств та організацій з усіх регіонів України. В 2008 році під час

Європейського тижня якості було нагороджено 115 підприємств, продукція яких отримала найвищу оцінку.

На сьогодні в Україні проводиться національний етап другого Конкурсу на отримання Премії СНД за досягнення в області якості продукції та послуг, в якому приймає участь 26 підприємств і організацій.

В Україні здійснюється робота з виконання Програми впровадження системи управління якістю в органах виконавчої влади, затвердженої Постановою Кабінету Міністрів України від 11 травня 2006 року № 614. Впроваджені і сертифіковані системи управління якістю в Головному управлінні державної служби, Держспоживстандарті, Державному комітеті ядерного регулювання, Полтавській та Івано-Франківській облдержадміністраціях, а також виконкомах міст Бердянська, Макіївки, Славутича, Кривого Рогу, Комсомольська, Вінниці та інших містах України.

В умовах глобалізації ринків торгівлі і промислові компанії все частіше при пошуку партнерів по бізнесу стикаються з проблемами дотримання виробниками і постачальниками продукції (послуг) так званих критеріїв етики бізнесу або соціальної відповідальності. Бізнес, суспільство і держава найближчим часом повинні шукати компроміси між собою і визначати баланс інтересів. Відсутність соціальної відповідальності, продуманої, зваженої соціальної політики робить неможливим побудову іміджу компанії, а відповідно, ускладнює її доступ до фінансових ринків, доброзичливого ставлення до неї громадян і місцевої влади.

Термін «соціальна відповідальність» можна сформулювати – як добровільний внесок бізнесу в соціальний, економічний та екологічний розвиток суспільства, окреслений рамками визначеного і узаконеного мінімуму.

З цієї точки зору великий інтерес представляє досвід європейських та інших країн з впровадження стандарту SA 8000:2001 «Соціальна відповідальність». В Україні на базі SA 8000 діє пробний стандарт ДСТУ-П-SA 8000 «Соціальна відповідальність», який впровадили такі відомі компанії, як «Лукойл», «Стірол», «Укртелеком», «Одеса-кабель» та ін.

Необхідно покращити пропагандистську діяльність щодо впровадження в Україні стандартів «соціальної відповідальності». Український бізнес повинен стати соціально відповідальним, особливо в умовах кризи.

У цьому зв'язку було б неправомірним не згадати про негативний вплив міжнародної економічної і фінансової кризи на вітчизняну економіку. Скорочується виробництво практично у всіх сферах промисловості, в важкому фінансовому становищі знаходяться будівельні, хімічні, металургійні, машинобудівні, харчові підприємства. Погіршує ситуацію недосконалість кредитної системи і валютно-монетарної політики. Це ставить під загрозу національну безпеку держави.

Досвід багатьох країн і тисяч відомих компаній говорить, що саме якість і є інструментом виходу з кризи. Ті підприємства, які усвідомлюють, що якість – це єдиний шлях до виживання, вже розпочинають отримувати віддачу від зусиль та засобів, які вони вклали і вкладають в якість. Їм вдається стабілізувати свій економічний стан, забезпечити надійний збут продукції, створити сервісне обслуговування, необхідне споживачам, а також розпочати завойовувати нові позиції не тільки на внутрішньому, але й на зовнішньому ринку. І все це – завдяки сучасному усвідомленню ролі якості в ринковому середовищі, орієнтації бізнесової політики на споживача, його потреби і очікування.

Висновки

Порівнюючи світові та українські кількісні показники щодо сертифікованих систем у сфері якості та екології, слід відзначити, що Україна значно відстає за кількістю впроваджених та сертифікованих СУЯ, СЕУ та інших сучасних систем управління. Вбачається доцільним на законодавчому рівні

економічно стимулювати вітчизняні підприємства до впровадження таких систем, а також прийняти нову концепцію державної політики у сфері якості.

Існує нагальна потреба у проведенні Держспоживстандартом, за участі інших центральних органів виконавчої влади, широкомасштабної просвітницької кампанії у взаємодії з громадськими організаціями, спілками та об'єднаннями виробників щодо поширення передового досвіду впровадження сучасних систем управління.

Потребує активізації робота з нормативного забезпечення діяльності з впровадження систем якості, а також проведення широкомасштабних науково-дослідних робіт щодо підвищення якості та конкурентоспроможності української продукції та послуг.

Корисним було б залучення міжнародної технічної допомоги для проведення відповідних заходів.

Список літератури

1. *The ISO Survey of Certification 2007 // ISO Central Secretariat. – 2007. – 48 p.*
2. *ISO 9001-2000 Системи управління якістю. Вимоги.*
3. *ISO 14001-2004 Системи екологічного управління. Вимоги.*
4. *ISO/TS 16949:2002 Системи управління якістю. Специфічні вимоги до виробників автотранспортних засобів та запасних частин і приладдя до них щодо застосування ISO 9001-2000.*
5. *ISO 13485:2003 Вироби медичні. Системи управління якістю. Вимоги щодо регулювання.*
6. *ISO/IEC 27001:2005 Інформаційна технологія. Захист обладнання. Система управління інформаційною безпекою. Вимоги.*

Надійшла до редколегії 11.02.2009

Рецензент: д-р техн. наук, проф. І.П. Захаров, Харківський національний університет радіоелектроніки, Харків.

КАЧЕСТВО, КАК ГЛАВНЫЙ ФАКТОР ПРЕОДОЛЕНИЯ КРИЗИСА

Л.М. Виткин, А.И. Химичева, А.С. Зенкин

Рассмотрены вопросы относительно обеспечения качества продукции в условиях развития международного торговли и родственных ей видов деятельности, которые являются главным фактором преодоления кризиса. Отмечено, что Украина значительно отстает за количеством внедренных и сертифицированных систем управления качеством, систем экологического управления и других современных систем управления. Видится целесообразным принять новую концепцию государственной политики в сфере качества. Существует неотложная потребность в проведении действий производителей относительно распространения передового опыта внедрения современных систем управления. Полезным было бы привлечение международной технической помощи для проведения соответствующих мероприятий.

Ключевые слова: качество, система управления качеством, система экологического управления, сертификация.

QUALITY, AS MAIN FACTOR OF OVERCOMING A CRISIS

L.M. Vitkin, G.I. Khimicheva, A.S. Zenkin

Questions are considered in relation to providing of quality of products in the conditions of development international trade and family by her types of activity, which are the main factor of overcoming a crisis. It is marked that Ukraine considerably falls behind after the amount of the inculcated and certificated control quality systems, ecological control and other modern control systems systems. Seen expedient to adopt new conception of public policy in the field of quality. There is an urgent necessity in conducting of actions of producers in relation to distribution of front-rank experience of introduction of the modern control systems. Bringing in of international technical help would profit for conducting of the proper measures.

Keywords: quality, control quality system, ecological control system, certification.